

Etika u gerijatrijska njega

Gordana Panova

Fakultet Medicinskih nauka -Univerzitet „ Goce Delčev “ - Stip, Makedonija

Uvod

Etika je oduvek bila i bice sastavni dio u sestrinskoj praksi. Etički problemi, pozivajući se na starim ljudima kao pacijenti, također zaslužuju i zahtijevaju odvojenu pažnju¹. Zdravstveni i društveni status starijih osoba, obrazovanja i penzionog sistema, također predstavljaju važno rangiranje u determiniranje kvaliteta stanovanja starih lica. Sam proces starenje ima opadanje na brojne funkcije u starijih osoba. Ove promjene kod raznih starih lica ispoljavaju se s različitim intenzitetom i kvalitetom. Zdravlje i zdravstveno stanje su važni kod starijih osoba, jer su najosjetljiviji na sve promjene u okruženju i kojima je potrebna pomoć oko bolesti i nacin života. Stare osobe, uglavnom predstavljaju karakteristične i ugrožene grupe u bolnici, što vrlo često neznaju situaciju u kojoj su postavljeni i stanje svog zdravlja².

Pravilan pristup zdravstvenih osobja prema starim pacijentima je od velikog značaja za njihov uspješan oporavak i situaciju u kojoj se nalaze . Etika i moral i etičke odgovornosti nameću odgovarajući pristup na cijelo medicinsko osoblje kao za ovoj dobnoj skupini pacijenata i njihovih porodica. Naime svaka medicinska osoba zbog etičkog pristupa prema starijim licima, s velikom pažnjom i poštovanjem prilazi bez obzira na to u kakvom stanju se nalazi, a na samom početku mora biti saradnja sa njihova porodici³.

Medicinsko osoblje koje brine za starije osobe mora navesti da su na pravom mjestu, zbrinjavanje i sprovođenje dobru njegu i da će uvijek biti u pratnji. To bi praktično značilo da se neće osjećati usamljeno bilo, u trenucima kada njihovi najmiliji nisu pored njih, da će dobu svesto im ee potrebno I usaditi osjećaj sigurnosti. Također konsultacije i ugrađenu podršku u porodici medicinskog tima, će pružiti osjećaj sigurnosti na ovu ranjivu kategoriju pacijenata².

Mnogi stariji ljudi imaju specifične zdravstvene potrebe. Oni mogu imati više općih i specifičnih zdravstvenih problema koji se odnose na njihovo fizičko i psihičko stanje u odnosu na osobe mlađeg uzrasta od njih.

Problemi u komunikaciji su također često prisutni. Uključivanje osoba u ovom dobu je prihvaćen u strategiji većine evropskih zemalja¹.

Generalno, ovi ljudi javno ističu potrebu za davanje posebnu pažnju, koji često imaju druge zdravstvene probleme, kao što su pogoršanje vida i sluha percepciju, različitih poremećaja starosti, opstruirao lokomotorni aktivnosti, itd

Njihove zdravstvene probleme ponekad zahtijevaju specijalno obučene medicinske sestre, specijalistički profesionalci, psihološki terapeuta, socijalni radnici i liječnika. I etički aspekti treba uvijek biti na raspolaganju. Početna atmosfera, lijepa i topla riječ, razgovor, povjerenje i kontinuiranu brigu, su bitni elementi za starije osobe da se osjećaju ugodno i opušteno u gerijatrijskih centrima. To je vrlo važno da ljudi dolaze ovdje da se osjećaju ugodno, da ne budu usamljeni. Potreban im je netko tko može s njim razgovarati, družiti se, biti srećni³.

Svaki zdravstveni radnik ima moralnu obavezu prema bolesni ljudi. Dužnosti su bazirani na humanosti i pravde. Zdravstveni radnici ne smiju štetiti bilo koji bolestan i moralno obavezni da uvijek rade u njihovu korist, prema normama i pravilama etike. Važno za starije osobe je stvaranje integriranu i koordiniranu brigu zajednice u cilju unapređenja njihovog društvenog i ekonomskog statusa, jačanje socijalne kohezije, podsticanje i održavanje nezavisnosti, sprečavanje njihove marginalizacije i razvoj i jačanje zdravstvene zaštite. Ispunjavanje etičkih aspekta takve brige će se postići kroz implementaciju svih kasnijih ljudskih aktivnosti.

Etički aspekti medicine oduvijek su bili tretirani kao nešto izvan opšte strukture morala, počevši od poznata Hipokratovu "zakletvu" da će vjerno služiti interesima čovjeka,¹ pacijenta.

Za osnovnu etiku je dobra volja, što ukazuje na osobu sa dobrim namjerama i sa stalnim kapaciteta ljubavi za ljude i etike. Takvi ljudi dobre volje hoće da se izgradi samo svijet dobrote. Također, dobrotvorna akcija u skladu sa svojom namjerom, bez pritiska, usmjereni su na dobre svrhe.

Osnovni etički dužnosti medicinskih osoblje su:

- Superiorna stručnost i znanje u oblasti zdravstvene zaštite starijih osoba;
- korištenje medicine zasnovane na dokazima u svakodnevnom radu;
- posebnu pažnju na prevenciju bolesti;
- kontinuirano praćenje zdravstvene zaštite za starije osobe i obrazovanje koje zadovoljava potrebe doktora koji se brinu za zdravlje ove ciljne grupe;
- partnerstvo s institucijama i organizacijama koje brinu o zdravlju starijih osoba (staračkim domovima i iznemishteni ljudi, dnevni centri ...)
- promocija zdravlja i zagovaranje prava starijih osoba, zdrav i siguran život;
- Nacionalna i međunarodnu saradnju sa udruženjima za starija lica¹.

Medicinsko osoblje koje brine o starosti skupina bolesnika mora navesti da su na pravom mjestu, u kojoj ste dobili dobru njegu i da će uvijek biti u pratnji. To bi praktično značilo da

se neće osjećati usamljeno bilo, u trenucima kada njihovi najmiliji neće biti pored njih, ovi ljudi će usaditi i osjećaj sigurnosti. Također konsultacije i ugrađenu podršku sa porodici, medicinskog tima, će pružiti osjećaj sigurnosti³.

Zaključak

Etika kao nauka o moralnosti ili moralne filozofije koja razvija koncept dobra i zla, glasno otkucava na vratima za one koji rade neke vrste zlostavljanja i devalviranje ljudskog života smanjujući nivo objekta. Svako ima potencijal da nauče da daju i pomoći spasiti živote. Pomoć i briga za starije osobe je čin humanosti, pokazujući spremnost i želju da spasi živote uz puno poštovanje različitosti i bez diskriminacije. Svaka osoba tokom svog života treba obnoviti i osvježiti stečena znanja i vještine pomaganje i njegu, prije svega za sebe, a onda za druge kao etički aspekt negova akcije u društvu. Generalno kod nas, socijalne sigurnosti i pristojan život u starosti ljudi koji zaslužuju njegov radni vijek koji je proveo u svojoj zemji i uz pravovremenu isplatu penzija, standardna zaštita, izgradnja staračkih domova i mogućnosti za rekreaciju i druženje, ljudi trećeg doba dobijaju potrebnu podršku iz društva. Potrebno je da starije osobe vode život u kojim će biti u potpunosti uključen njihov potencijal i imati život koji će dobiti potrebnu podršku društva.

Reference

1. "Medicinski etike i deontologije," Boškovski K. Nezavisna izdanja 1991
2. "Priručnik o etici za liječnicima," World Medical Association
3. "gerijatrija" Smjernice za vježbanje medicina zasnovana na dokazima
4. Internet: <http://www.zazdravje.com.mk/>.<http://www.911sono.com/>